

Marek Mariusz Tytko (UJ)

E-learning jako środek w pracy socjalnej ang. e-learning (distant learning) as a medium in social work. Definicja (określenie) przedmiotu: elektroniczna teleedukacja, technologia elektroniczna aplikowana do nauczania, elektroniczne kształcenie na odległość, elektroniczne nauczanie na odległość, elektroniczna edukacja rozproszona, edukacja wspomagana elektronicznie (internetowo), wykorzystująca wszelkie urządzenia komputerowe i nośniki danych (np. CD-Romy, czytniki DVD, PC-ty, serwery z bazami danych), i-phony, laptopy, tablety, czytniki e-booków, sieć komputerową (LAN i WAN) oraz całą sieć internetową www. E-learning bywa nazywany 'edukacją na odległość' (Marlena Plebańska, *E-learning. Tajniki edukacji na odległość*, C.H. Beck, Warszawa 2011), co można przyjąć za właściwe, pod warunkiem że jest to edukacja na odległość przy wykorzystaniu środków elektronicznych, cyfrowych, komputerowych (a nie np. telewizji analogowej). Charakterystyka przedmiotu: Współcześnie e-learning odbywa się m.in. na specjalnych platformach (tj. zautomatyzowane narzędzia i dydaktyczne materiały są dostępne w tzw. środowisku e-learningowym, tzw. z ang. virtual learning environment – VLE, które posiada specjalne menu nawigacyjne z odpowiednimi ikonami dla użytkownika), w ramach np. tzw. grup e-learningowych wspomaganych przez tutora (np. studenckie grupy dyskusyjne) albo w postaci oglądania i słuchania wykładów przez internet w trybie bezpośredniego dostępu (on-line), z możliwością zadawania pytań i uzyskiwania odpowiedzi od wykładowcy w czasie rzeczywistym. Środowisko elektronicznej edukacji na odległość (VLE) sprzężone z systemem kontroli informacji (MIS – Manager Information System) wytwarza system kontroli środowiska e-learningowego (MLE – Manager Learning Environment). E-learning jest tylko fragmentem edukacji multimedialnej (por. pedagogika mass mediów), stosuje się go nie tylko do kursów, szkoleń, ale również do prowadzenia pewnych zajęć w ramach niektórych rodzajów studiów (w szkolnictwie), bez fizycznej obecności ucznia (studenta) w miejscu odbywania wykładów (na uczelni, w szkole etc.). Metody przedmiotu. Elektronicznie podaje się obecnie na uczelniach (w szkołach) informacje, dokonuje się rejestracji poprzez sieć, poprzez sieć funkcjonują e-doradztwo, e-scenariusze lekcyjne, e-arkusze lekcyjne, interaktywne e-ćwiczenia, e-wykłady, e-konwersatoria, e-seminaria, e-laboratoria (np. językowe) itd. E-learning w pracy socjalnej może mieć miejsce już na etapie kształcenia kadr (pracowników socjalnych), na etapie ich doksztalcenia (doskonalenia zawodowego), jak również na etapie pracy socjalnej z osobami potrzebującymi pomocy (e-poradnictwo społeczne, zob. poradnictwo). Środki przedmiotu. E-learning wymaga obecności elektronicznego środowiska komputerowego, sprzężonego ze sobą w ramach określonej infrastruktury sieciowej (np. światłowody, hosty, huby, serwery, stacje robocze etc.), co umożliwia nawigację w sieci (w tzw. necie). Przy użyciu internetu bezprzewodowego (popularnie zwanego „z powietrza”) oraz elektronicznych technologii mobilnych (np. telefonów komórkowych, czyli tzw. mobili, nadto i-phonów, nadawania cyfrowego z multipleksów) mówimy nie tyle o e-learningu, ale o m-learningu. Zakres przedmiotu: E-learning jako środek w pracy socjalnej ma pewne zastosowanie, może być aplikowany do kształcenia (doksztalcenia, doskonalenia) pracowników w każdym zakresie (np. pedagogika, resocjalizacja, psychologia, socjologia, prawo, nauki o rodzinie etc.), jak i do poradnictwa wobec pewnych typów podopiecznych, zwłaszcza młodych, umiejących się posługiwać komputerami i mającymi do nich dostęp. Teoria naukowa budująca dany przedmiot: pedagogika multimedialna, e-pedagogika, informacja naukowo-techniczna, informatyka stosowana, infopedagogika, infotechnologia, infotechnologia edukacji, socjoinformatyka. Podmioty – uczestnicy – osoby (relacje międzypodmiotowe – międzyosobowe). W e-learningu zachodzi relacja mistrz-uczeń, nauczyciel-uczeń, doradca-radzący się, profesjonalista (specjalista)-amator, ale relacja ta jest zapośredniczona poprzez elektroniczne środki techniczne (elektroniczne komunikatory, e-komunikatory). Relacja interpersonalna w pedagogice nie powinna się jednak ograniczać do e-learningu, to jest tylko uzupełnienie tradycyjnego sposobu komunikacji, a nie dominanta w nauczaniu, wskazane są, w jak największym wymiarze, bezpośrednie kontakty międzyludzkie (międzyosobowe), które są najskuteczniejsze edukacyjnie w ramach relacji mistrzowsko-uczniowskich, szczególnie w pracy socjalnej. Tak jak infoarchiwistyka nie zastąpi archiwów tradycyjnych, oryginalnych zasobów dokumentów, tak e-learning nie zastąpi ani nauczania, ani wychowania, ani opieki i pracy socjalnej (i resocjalizacyjnej) z człowiekiem potrzebującym (wiedzy, kultury osobistej, troski i konkretnej pomocy w socjalizacji lub resocjalizacji). E-praca socjalna w świecie wirtualnym (wirtualu) jest tylko uzupełnieniem

rzeczywistej pracy socjalnej w rzeczywistości (realu). Rodzaje przedmiotu – podział przedmiotowy rzeczy. E-learning może zachodzić poprzez środki synchroniczne lub asynchroniczne, tj. np. poprzez konferencje internetowe (wideokonferencje on-line), czaty, blogi, pocztę elektroniczną, fora dyskusyjne, grupy dyskusyjne, umożliwiające zbiorowe, społeczne projekty konstruktywistyczne w sieci internetowej albo projektowanie instrukcji itd. Nic nie zastąpi jednak bezpośredniego kontaktu międzyludzkiego (interpersonalnego), który w pracy socjalnej jest na ogół najskuteczniejszy, nawet wśród tzw. digital native (tj. osób obcujących z komputerami od najwcześniejszego dzieciństwa). Można w e-learningu stosować pedagogiczny model konwersacyjny Laurillarda, a pięciostopniowy model Gilly Salmon na forach dyskusyjnych. Wyróżnia się cztery typy podejścia pedagogicznego w e-learningu (kognitywizm, motywacyjny emocjonalizm, behawioryzm, kontekstualizm) oraz szereg modeli pośrednich w stopniowym rozwoju e-learningu: 1) model korespondencyjny (materiały drukowane, lekcje w radio i telewizji, np. w Polsce NURT w latach 70. XX w.), 2) model multimedialny (materiały drukowane, lekcje w postaci taśm audio, wideo, dyskietek komputerowych z dydaktycznymi programami), 3) synchroniczny (jednoczesny) model teleedukacyjny (audiotelekonferencje, wideotelekonferencje połączone z lekcjami w radiu i telewizji), 4) asynchroniczny (niejednoczesny) model teleedukacyjny, wirtualny (interaktywne media, materiały dostępne w internecie, teleedukacja przy pomocy komputera oraz internetu). Istnieje możliwość łączenia różnych kanałów komunikacyjnych w celu e-learningu lub m-learningu, dla realizacji różnych projektów nauczania (ang. learning design), w tym również z zakresu pracy socjalnej (oprogramowanie typu LAMS dla zadań adaptacyjnych wykonywanych w grupie, podobnie system projektowania nauczania typu IMS Learning Design). E-learning historycznie powstał dzięki systemowi PLATO w Urbana (Illinois), pierwsze narzędzie do edycji hipertekstu (metadanych) opracowano w WISE (w języku PASCAL). E-learning zmienia się wraz z postępem technik komputerowych i technologii informatycznych i na pocz. XX w. trafił już do świadomości potocznej (Wikipedia, *E-learning*, <http://pl.wikipedia.org/wiki/E-learning>). Inną kwestią w kontekście e-learningu są coraz popularniejsze e-booki (książki elektroniczne, por. Marta Schroeder, *Świat książek w wersji e*, wyd. Cursiva, Kostrzyn 2009).

Marek Mariusz Tytko

Wybrana bibliografia:

Maria Wilk, Marek Szafraniec, *Metodyka nauczania przez Internet. Pakiet metodyczny opracowano na podstawie materiałów szkoleniowych stworzonych w projekcie „e-Nauczyciel kształcenia zawodowego i ustawicznego”*, Rybnickie Centrum Edukacji Zawodowej – Centrum Kształcenia Ustawicznego oraz Praktycznego, Rybnik 2009.

Marcin Dąbrowski, Maria Zając (red.), *E-learning w szkolnictwie wyższym. Potencjał i wykorzystanie*, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa 2010.

Władysław Przyłuski, *Inteligentne szkolenia i testy w środowisku e-learningowym TeleEduTM*, Instytut Maszyn Rolniczych, Warszawa 2008.

Nina Siemienuk, Romuald Mosdorf, *Wybrane zagadnienia wdrażania e-learningu w szkole wyższej na przykładzie WSFiZ w Białymstoku*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania, Białystok 2009.

Bożena Przyborowska, Małgorzata Rubin, Wojciech Kubera, *Modelowy ośrodek nieformalnego kształcenia specjalistów w dziedzinie e-learningu*, Instytut Maszyn Matematycznych, Warszawa 2008.

Eugenia Smyrnova-Trybulska (sci.ed.), *Use of E-learning In the training of professionals in the knowledge society. Monograph*, University of Silesia in Katowice, Faculty of Ethnology and sciences of Education in Cieszyn, Cieszyn—Katowice 2010.

Agata Chrześcijanek, Ewa Guzik (red.), *Między modelami ekonometrycznymi a e-edukacją ustawiczną. Podsumowanie drugiej edycji konkursu na artykuł o edukacji i rynku pracy*, Wojewódzki Urząd Pracy, Kraków 2011.

Maciej Fic (red.nauk.), *Diagnoza e-edukacji zawodowej osób dorosłych w województwie śląskim. Raport z badań*, Wydawnictwo Instytut Śląski, CTC Polska, Katowice 2011.

Piotr Jałowicki, **Arkadiusz Orłowski** (sci.ed.), *Information systems In management. 7. Distant learning and Web solutions for education and business*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010.